

Un resum de la celebració de la 13a Universitat Nova Història

Autor: Josep Prats

Data de publicació: 05-10-2026

En Josep Prats, que hi ha assistit uns dies, ens en fa un resum molt complet i personal.

Un any més ha tingut lloc a Montblanc, la tretzena Universitat, un esdeveniment que remou la història i el pensament del nostre país. Unes jornades de cinc dies plens de noves dades, debats, informacions, reivindicacions, canvis d'impressions, noves propostes... en un ambient social de respecte i convivència, fonaments indispensables per a establir vincles i trencar-los sense miraments, sense obligacions ni quotes, senzillament a la recerca de la llibertat i la justícia. És a dir: aproximar-se a l'única veritat possible.

L'activitat d'aprenentatge i debat, és afavorida per l'entorn d'aquest poble medieval de la Conca de Barberà, a la Catalunya Nova, que ens mostra, esplendorosa, un entorn medieval amb palaus, muralles, carrers, places porxades, arcs de mig punt i apuntats, mesures de blat, matacans, merlets, carreus, claus de volta, dovelles, creus de terme... Esglésies com la de Sant Miquel i la de Santa Anna, on s'hi varen celebrar Corts catalanes en quatre ocasions: 1307 (convocades per Jaume II), 1333 (convocades per Alfons III), 1370 i 1371 (convocades per Pere III). A més s'hi van convocar parlaments i Corts destacades durant l'interregne i sota el regnat de Ferran d'Antequera.

És evident que Montblanc té un encant històric que salta a la vista, i no podem obviar, com pertocava als nous territoris conquerits, disposar d'un castell, documentat ja l'any 1170 al cim del turó de santa Bàrbara. Del castell no en queda gaire res, ja que en perdre la funció defensiva del territori conquerit i passar a ser una vila emmurallada en territori, ja no d'avançada sinó consolidada, el castell va anar desapareixent gradualment.

Tampoc podem obviar la proximitat amb els monestirs reials del Cister, "El triangle del Cister": Santes Creus, Vallbona de les Monges i Poblet. Aquest fet no és menor, dóna a entendre que aquest territori va ser un lloc central del poder dels catalans, de la Corona d'Aragona i del poder econòmic que era en mans del Cister, amb els prohoms de la noblesa catalana. L'Orde fou anomenat com la xarxa econòmica europea amb seu a Catalunya, que es va estendre per tota la península i per Europa partint del nostre país. Es sabut que cada monestir es formava amb 11 monjos i un

abat i, quan ja estava funcionant, marxaven 11 monjos i un abat a formar el nou monestir, un nou eixam!: “Ora et Labora”.

I per acabar de veure que la història ens té immersos en els seus edificis històrics més emblemàtics, la Universitat es desenvolupa a l'impressionant monestir de Sant Francesc, en un dels espais que comuniquen al claustre (la Sala de les Corts), certament un privilegi i un gaudi per a tots els assistents que cada any es mantenen i s'amplien discretament i alhora notòriament.

També us voldria parlar com a participant, ja des de la primera Universitat a Crespià, que no sempre es pot ser a totes les Jornades. Has d'escollir què voldràs saber, a qui t'agradaria escoltar i combinar-ho amb el dies disponibles, d'aquesta manera pots fer-te una programació a mida. Sabent que si et queda alguna ponència del teu interès per veure, podràs recuperar-la al cap d'uns mesos a la pàgina web de l'Institut Nova història en el video corresponent, gràcies a la bona feina i dedicació d'en Lluís Batlle que filma totes les intervencions.

Enguany jo mateix, tan sols he pogut assistir-hi del dia tres d'agost al dia cinc, la qual cosa ha fet que em perdés l'obertura on els principals membres que fan possible aquesta Universitat, presenten i exposen els motius i el sentit d'aquestes Jornades: en Jordi Bilbeny ànima vital de l'Institut Nova Història des del començament, però també l'Albert Codinas, en Biel Ferrer i en Jaume Barrios, que fan una feina absolutament necessària. I, per preparar la Conferència inaugural, uns cants del Poble que Canta, cor que dirigeix en Jordi Llobet, sempre amb missatge musical.

Hauria volgut retrobar-me amb Maria Incoronata Colantuono Musicòloga i Doctora en Literatura Comparada, l'encarregada de fer aquest honor inaugural, perquè fa tan sols uns mesos, vàrem coincidir a Reus en unes Jornades on la música era el tema principal, però també els nostres grans pedagogs, musicòlegs i recuperadors del nostre patrimoni, en aquest cas l'Higini Anglès.

Doncs per qüestions de compromisos no vaig poder-hi assistir, però penso recuperar-la al web de l'INH. El tema era molt suggerent, si més no, per a mi!: “La lírica Mariana des de Ripoll i Montserrat fins a les Cantigues de Santa Maria”.

Després del dinar, en Jordi Mateu i Guarro presentà el seu llibre “memòries de la guerra civil”. En Rafel Mollar ens mirà de resumir la vida i les teories de l'Albert Einstein, com també la visita a Catalunya i Poblet l'any 1923. I na Montse Montesinos mostrà els diversos enigmes de la Marededéu de Montserrat.

També m'hauria agradat escoltar en Jordi Castellà parlant de la Nació Catalana i Carlemany, ja que és un tema que vaig seguint. No us comentaré totes les presentacions i conferències, perquè no cal, però voldria remarcar que sempre són temàtiques que ens poden interessar per la seva relació directa amb el nostre país, la nostra cultura i la nostra llengua.

Ja el dia dos, na Diana Coromines va començar el diumenge fent pujada amb la seva intervenció: “10 anys del tancament de les delegacions i el 155”.

En Jordi Bilbeny, que sempre aconsegueix l'atenció dels assistents per la seva convicció i oratòria clara i valenta, va donar pistes clares de l'original català “perdut” (?) del “Poema de Mio Cid”.

També em vaig perdre, l'Abel Cutillas, que darrerament ens explica moltes inquietuds sòcio-polítiques... Aquí va presentar un llibre de Niccolò Machiavelli, el De Principatibus i Discurs sobre la nostra llengua. Sempre interessant d'escoltar.

Després del Llevant de taula, en Ferran Garcia va fer una reflexió filosòfica sobre la història i la terra. I en Jordi Rius va parlar sobre en Gaudí, el mite, el simbolisme i el compromís nacional.

Mentre a les jornades es feia la necessària parada per sopar, on es continua la tertúlia i els contactes... i en acabar, cinema amb el documental Gure Hitzak d'en Carles Cubos, director i guionista.

Però mentre a Montblanc sopaven i miraven cinema, jo, amb els meus companys grallers, fèiem balls de bastons a l'Estartit, i procurava no retirar-me gaire tard, per llevar-me aviat i fer el viatge de més de dues hores per tal d'assistir, com cada any, a la UNH, una cita que, a mi, personalment, m'agrada per tot allò relacionat amb el coneixement, el

retrobar amb amics i coneguts, el retorn a la terra que em va acollir durant 18 anys i on encara hi tinc bons amics i familiars. Però també per participar-hi, si s'ha donat el cas, aportar-hi noves visions i dades, de qüestions que ens preocupen i que no surten en els principals mitjans d'informació (i quan dic principals estic dient majoritaris).

Tercer dia!!! Ja vaig fer acte de presència i amb una esperada presentació d'Eudald Roca, "La reina de Cardona esborrada". Qui devia ser? Tots els que hi vàrem poder assistir ja ho sabem de veritat: es tractava de la reina Joana d'Aragó, dita la Boja: una exposició ben plantejada i amb molta informació que va fer que em comprés el seu llibre. Molt recomanable!

A continuació, tres temes interessants com el vidre català (Manel Capdevila), el mal tracte a la nostra llengua (Josep M. Virgili), com construir una novel·la històrica on els catalans ens hi puguem sentir protagonistes! (Marta Magrinyà).

També vam tenir un moment de respir per conèixer el territori en la vessant agrícola i productiva visitant el celler Carllana, de Barberà de la Conca, en aquesta ocasió.

I, per finalitzar el dia, la presentació del darrer llibre d'en Jordi Bilbeny, que aporta documentació fonamental per sostenir la catalanitat d'En Joan Colom i de la descoberta d'Amèrica, amb un format més periodístic a càrrec del vicedirector de La Vanguardia, Enric Sierra.

Segon dia per a mi, quart de la Universitat. Sortida a la natura per conèixer la fauna i flora de l'entorn, immers a les Muntanyes de Prades, també amb un gran coneixedor com n'és en Pere Alzina.

Com podeu veure, tothom pot trobar, a la Universitat, els seus moments per a ell i ella de contacte amb la natura i estar amb un mateix en un paisatge extraordinari.

Es reprenien les conferències amb un altre tema que per mi és important, el nostre nom: els Catalàunics! i "l'expansió dels gals catalans per Europa", que en Dani Belló ens va fer arribar deixant-nos amb ganes de saber-ne més! Una sorpresa de contingut molt ben exposat i documentat, que comença a donar una visió entenedora i fonamentada.

Vàrem continuar amb en Rafel Mompó "La València de Joan-Lluís Vives", (com sempre, és un gust escoltar-lo), aconseguint tancar el cercle per on et va portant de manera fàcil i entenedora! Els Abella fan acte de presència en molts dels noms habituals de la nostra història i, per molts, tots just apareixen avui!

Una altra parada estratègica per donar veu als comerciants en aquest cas de Santa Coloma de Queralt (Segarra Baixa històrica) avui Conca de Barberà, amb la presència de na Maria Soler.

A continuació, tres exposicions més:

L'historiador Lluís Roldan presentava el seu llibre "Història negada de la nació catalana", un repàs històric de la nostra invisibilitat induïda des del Regne d'Espanya. Caldrà llegir-lo.

En Pep Mayolas, ens va parlar de Tortosa. I en Joan Galcerà ens va oferir una valuosa informació sobre els mercedaris, la seva expansió també al Perú: un cop més, una finestra oberta a Amèrica.

Aquesta jornada va tenir un final musical amb les cançons de Susannes, cantautora rural, i Dani Cano! Aquesta música es convertiria amb una bondadosa espiritualitat en el claustre de Sant Francesc. Unes lletres molt idíl·liques, que mostraven un món rural molt diferent al que recordem els més grans, rústecs, durs i amb el fang al coll... però que viu i beu dels mateixos ideals i dels millors desitjos. Es va fer agradable escoltar, al claustre de St. Francesc, la veu i la música amb instruments diversos, acústics i elèctrics, bases enregistrades amb sons de la terra i/o quotidians. Finalment, vàrem cantar tots els presents!!

Dia 5 d'agost, darrer dia! Sembla que hauria de ser més el més fluix i va ser tot al contrari. Començava amb una conferència contundent i clara del Politòleg i Doctor en història contemporània Frederic J. Porta sobre els moviments catalanistes i, més específicament, sobre "El pensament polític d'En Josep M. Batista i Roca". Qui no el conegui ja pot sortir a buscar-ne informació, ja que va ser un exemple molt important per als moviments independentistes i de lluita per a la llibertat de Catalunya. Un ponent destacable per la seva capacitat expositiva i pel seu plantejament clar i convincent, sense deixar cap possible dubte.

Continuà l'historiador Víctor Cucurull amb la presentació del seu darrer llibre sobre la nostra història a mode de manual. I ja arribant al final, hi hagué una interessant conferència de clausura, a càrrec d'en Xavier Solano sobre "Escòcia. El

segon intent per aconseguir la independència, serà el definitiu?" Una exposició amb molt coneixement dels fets d'Escòcia i amb la comparativa catalana.

Abans de fer el darrer dinar de les jornades, un altra mostra dels productes de la nostra terra amb tast inclòs dels formatges d'Albió, fantàstic per preparar el dinar i, sobretot, per pair les jornades de la tretzena Universitat Nova Història.

I no puc acabar sense valorar tot allò que passa fora de programa, un fet inqüestionable i important: la socialització entre els assistents, en els entre-temps, al claustre, i, especialment, en els dinars i sopars dels participants! En aquestes estones es quan estableixes contacte directe amb els participants i els conferencians, canvis d'impressions, coneixences... Això sí, pot passar de vegades que pots triar seure a prop d'algú amb qui creus que pots tenir una conversa interessant i agradable i no sempre ho encertes, ja que, potser, és acaparat per un altre comensal, o tu mateix no tens ganes de mostrar-te. Però, i si encertes el moment i les condicions que sovint són imprevistes? Pot ser el millor moment del dia!

Segur que descobreixes persones amb un món interessant que ni m'ho hauria imaginat i aquestes descobertes també ens permeten veure més enllà del nostre món decidit i acomodat, no sempre al nostre gust!

I així m'he sentit jo a taula i a les jornades en aquests entretemps amb :

Jordi, Albert, Teresa, M. Teresa, Urgell, Joanjo, Biel, Manel, Eudald, Victor, Lluís, Pol, Dani, Xavier, Frederic, Isabel, Joan, Pep, Rafel, Pol, Josep Maria, Pere, Jordi, Joan... i alguns noms que ara no recordo, però, particularment, la companya d'en Víctor i la de l'Eudald, amb qui vàrem mantenir converses interessants a taula i altres que no puc referenciar, però que en tinc el bon record de les seves paraules, la seva mirada i en compartir els cants de brindis i de lluita en finalitzar!

Per tot això i coses que ara em deixo, recomano la Universitat Nova Història que, si no és necessària, sí que és imprescindible!

Josep Prats Tarsà